

חינוך לחיים

פרשת מקץ - חנוכה

בכל שנה ושנה נקראת פרשת מקץ בימי החנוכה על הקשר שבין הפרשה לחנוכה רבו הדרושים. אחד הדרושים מסביר על יסוד גדול בדרכי האמונה שנמצא בו. שהרי נשאלת כאן שאלה בסיסית מדוע לא מצא פרעה בין כל חרטומיו ואף בכל חכמי מצרים את פתרון החלום? והרי ודאי היה להם יד בפתרון החלומות כי אם לא כן לא היה ניגש אליהם.

אלא, שהיה כאן חלום שרק לב מאמין, כמו של יוסף הצדיק, מסוגל לפתרו. שכן לחרטומי מצרים ולעבדי פרעה, היה זר ומשונה הדבר, שהחלשים גברו על החזקים. זהו כח על טבעי שאנשיו של פרעה לא האמינו בו, ולכן כאשר סיפר כי ראה בחלומם שהפרות הבריאות נפלו בידיהן של הפרות הדקות, הדבר לא נתפס לפי השקפת חייהם. הם שהאמינו אך ורק בכח הזרוע, הם שהבנתם אין כח בעולם שיכול לשנות את הטבע הזה, לא יכלו בשום אופן לפתור את החלום. שהרי מי שאינו מאמין בכח עליון של בורא העולם, לא יכול לתפוס דבר שהוא נגד חוקי הטבע. כי בדרך הטבע הגיבור יכבוש את החלש והדקות נופלות בידי הבריאות והטובות.

עד שבא יוסף. יוסף הוא יליד בית בבית יעקב המאמין הגדול, הוא כבר ראה איך הקטן גובר על הגדול והחלש על החזק. הוא טעם טעם אמונה ולא נרתע מדבר החלום. אדרבה הוא ראה כאן דבר מוכר ואמר מיד: "את אשר האלקים עושה הגיד לפרעה", זוהי יד הקב"ה שמנהיג את העולם מעל דרך הטבע. כי יש לעולם בורא ומנהיג, שהוא משפיל ומרומם הוא ימסור גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים. כי "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה'". לפי אמונה זאת תפתר בקלות החידה אשר כל חכמי מצרים נלאו לפתור אותה. וזהו הנס של חנוכה, שהיה למעלה מדרך הטבע. כמו שאומרים ב"על הניסים": "מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים". להדליק את אור האמונה בהקב"ה אלקי ישראל.

"חושך זו יון שהחשיכה את עיניהם של ישראל..." מהותו של נס חנוכה בא ללמדנו, שאת החושך שניתן לסלק באור, כי מקצת מן האור דוחה הרבה מהחושך. לכן מודגש נס המנורה ביותר, כי דווקא המנורה נותנת את האור, ובאה ללמדנו שחוקי הטבע אינם חלים מול הרוחניות. לכן אף אנו מצווים בפרסום הנס. כדי ללמד את כל באי העולם כי ישנו כח רוחני בעולם ויש בכוחו לשנות לגמרי את הטבע. את זה רצו יון להשכיח, ואת זה אנו מפרסמים בכל שנה ושנה בימי החנוכה, כדי להודות ולהלל על הניסים ועל הפורקן שנעשו לאבותינו ולנו בימים ההם ובזמן הזה.

הגרמ"ד ליון בעל ה"דרכי דוד" ראש ישיבת "עץ חיים" בירושלים. הביא את הגמרא שאומרת: "ואמר חזקיהו א"ר ירמיה משום רבי שמעון בר יוחאי: ראיתי בני עליה והן מועטין, אם אלף הן- אני ובני מהן. אם מאה הם- אני ובני מהן. אם שנים הן-אני ובני הן".

ולכאורה יש להבין, מה היא באמת עומק כוונת רשב"י? וכי הוא ובניו יוותרו מכל בני העליה לבדם? אלא שכאן ניצבת לפנינו הכרזה שיצאה מפיו של התנא רבי שמעון בר יוחאי, הכרזה שאמורה להדהד באוזני תופסי התורה שבכל דור ודור, בכל הזמנים, בכל התקופות ובכל המצבים. וכמו שאומר הוא לבנו: דע לך שראיתי בני עליה והם מועטים. מתוך אלפים רבים יתכן ויוותרו רק יחידים, זעיר פה וזעיר שם. לפעמים הם אלף ולפעמים רק מאה. ולמרות שידע אני שהם מועטים, אני מהלך אחריהם, ואינני הולך אחרי המרובים. לא אפלט דרכי להיות עם הרוב שאינם מבני העלייה, לא ולא!

וכבר כתב רבינו הרמב"ם: "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, נוהג כמנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמד ממעשיהם." ומה שאמר רשב"י "אני ובני הן" מבאר ה"דרכי דוד", שכוונת רשב"י היא לחינוך הבנים. רשב"י חונך את בנו, כי גם אם רבים הם, אם אלף הן אני ובני מהן וגם אם מאה הן והם במיעוט, אחנך את בני להיות מהן.

וכך עלינו לחנך את בנינו לא להתפעל מהרוב. לא להסחף אחרי הכלל ולומר: "כ-ו-ל-ם נוהגים כך וכך". לא נסחף. גם אם תאמר: "ראיתי בני עליה והמה מועטים", אל תתפעל ואל תשנה את הנהגתך. אם אלף הם, אני ובני מהן. אם מאה הם, אני ובני נלך בעקבותיהם. גם אם נישאר שנים לבד, אני ובני הם.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com